

ileri sürüyordu. Bu görüş bilhassa Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu tarafından müdafaa edilmekte idi. c) Üçüncü ve nisbeten kalabalık bir cereyan ortalama bir yol tutuyordu. Bunlara göre halk dilini ilim dilinden ayırmak lâzımdır. Halk dilinde benimsenmiş kelimeler Türkçeleşmiştir. Yalnız bu benimsenmenin sınırlarını iyi çizmeli ve mahdut kimselerin kullandığı yabancı kelimelerle karıştırmamalıdır. İlim dilinde ise gittikçe Garp dillerine, ve onların kökü olan Lâtinceye doğru gitmek zorundayız. Bu fikir de başlıca Peyami Safa tarafından ifade edilmiştir.

Kurultayın umumî toplantılarında her üç görüşün hatipleri ateşli nutuklar verdiler. Umumî kanaat üçüncü fikir etrafında toplanmakla beraber son celsede Dil Kurultayının devamlı ilmî heyet seçiminde tekrar birinci kanaatin ağır basmaya başladığı görüldü. Nisbeten karmaşık diyebileceğimiz bu ilmî heyetin çalışmaları bundan sonraki kurultaylara hazırlık olacak ve dil düzeltmeleri işine ilmî bir yol verecekti. Şimdiki halde bu ilimler heyetinin çalışmalarına müsbet bir netice görülmüş değildir.

XIV üncü Milletlerarası Sosyoloji Kongresi

René Worms tarafından geçen asrın sonlarında kurulmuş olan Milletlerarası Sosyoloji Enstitüsünün 14. cü Kongresi 1939 yılında Bükreşte açılmış, fakat İkinci Cihan Harbinin başlamasıyla Kongre çalışmalarını daha başlangıçta bırakmıştı. Harbin felâketleri yüzünden Enstitü eski Bürosundan bir çoğu dağılmış olduğu cihetle, o zamanki azâdan Prof. C. Gini 14 üncü Kongreyi 1950 yılı Ağustos sonunda Roma'da açacağını ilân etti. Kongre 29 Ağustosta başlayarak 4 Eylül'e kadar devam etti. Kongre Capitole'deki Belediye salonunda Roma Belediye reisi tarafından açıldı. İştirak eden milletler adına birer murahhas açış nutukları okudular. Bu arada Türk murahhası H. Z. Ülken de bir nutuk okudu. Açılış gününde ilk defa Prof. Gini «İktisad ve Sosyoloji» konferansını verdi. İkinci günden itibaren Kongre üç komite halinde Roma Edebiyat ve Felsefe Fakültesinin dershanelerinde çalışmaya başladı. Kongreye 100 e yakın azâdan gönderilen 116 tebliğ vardı. Fakat malî güçlükler yüzünden ancak 60 dan biraz fazla sosyolog iştirak etti.

Birinci komitedeki tebliğler arasında Alivia'nın nüfus merkezleşmesinde frekans, Bardet'nin «Komşuluk cemaatlerinin bünyesi ve derecesi», P. Descamps'ın «Monografik tetkikler», Stambak'ın «Hukukî uzviyet olarak askerî zadruga'lar», Earthy'nin «Liberia köyünde içtimaî tekâmül», Linde'nin «Almanya'da köy sosyolojisi», Obrdlik'in «Köyde içtimaî tekâmül», Linde'nin «Almanya'da köy Sosyolojisi», Obrdlik'in «Köyde içtimaî mesafe», Ülken'in «Türkiye'de köy sosyolojisi», Blaha'nın «Brno'nun şehir sosyolojisi», R. Grand'ın «Şehir köyün evlâdıdır», Günther'in «Köy ve şehir», J. Davis'in «Harp esirleri sosyolojisi», G. Bouthoul'un «Nüfus taşmasının sosyolojik ve statistik alâmetleri», Galvani'nin «Bu asrın ilk yarısında harple diğer vak'aların Pareto bakımından değişmeleri», Mukerjee'nin «Sosyolojik nazariye ve ahlâkî çevre», Turnwald'ın «Kompleks ve terakki», F. Govaerts'in «Felsefî ve içtimaî cereyanların iş organizasyonu üzerine tesiri», Ogburn'un «İçtimaî değişmenin temeli», J. Spengler'in «İyi yerleşmemiş nüfus ölçüleri», Eltore ve Caranti'nin «Ölümlerin azalmasının iktisadî - içtimaî tesirleri», Fragas'ın «Orta sınıfların buhranı», Sicard'ın «Fransız Sosyoloji Cemiyeti ve Slav hukuku», Fındıkoğlu'nun «Türkiye'de sosyoloji araştırmaları ve öğretimi», P. Perrier'nin «Sosyoloji öğretimi ve fikrî terbiyede rolü», Todd'un «İçtimaî ilimlerin öğretimi», H. Z. Ülken'in «İstanbul Üniversitesinde sosyoloji, içtimaî psikoloji öğretimi», Chalupny'nin «Sosyolojide metodların tasnifi», De Maday'ın «Sosyoloji metodunda temel âmillerin psikolojisi», H. Hostelet'nin «Sosyolojik araştırmanın prensipleri ve hâkim mefhumları», F. İnfield'in «Kooperatif cemaat araştırmasında sociometrie testlerinin kullanılması», Richter'in «Sosyoloji, içtimaî siyasat ve umumî efkâr araştırması», Pennati'nin «Sosyoloji ve sosyografi», M. Rumpf'un «İçtimaî hayat ilmi olmak üzere ampirik sosyoloji», Sicard'ın «Cemiyette büyük meçhuller'e ait sosyolojik sektör'lerin prensibi», Ülken'in «Sosyoloji ve felsefe», Koppers'in «Antik devletlerin en eski şekilleri», A. Coller'in «Fas'ta Berberî Cemiyeti», N. Federici'nin «Nüfus problemini tetkik bakımından İtalyan komitesinin sosyolojik ehemmiyeti». Henninger'in «Arabistan ve Mısırdaki kabileler ve paria'lar», Koppers'in «Lévy - Brühl ve iptidâilerde prelojik düşünce fikrinin sonu», Schumacher'in «Kuzey Afrika'da Mısır tesirleri», Corso'nun «Sosyolojik bakımdan oyunlar», Maigaard'ın «Oyunların doğuşu ve yayılışı», Snider'in «Hu-

kukta tekâmül ve gerileme», Hostelet'nın «Sosyolojik devlet mefhumu», Mazzarella'nın «Hukuk sisteminde tabakalı tasnif tecrübesi», Lechner'in «Aug. Comte'de hürriyet ve emniyet mefhumları», R. de Clery'nin «Müstemelekecilğin sonu», Povina'nın «Sosyolojik mefhum olarak devlet» i, O. Tuna'nın «Türk sendikalizmi ve sosyolojik karakterleri», Lahy'nin «Psikoloji ve umumî efkâr sondajı», H. Z. Ülken'in «Avrupa'ya Türklerin muhacereti ve yerleşmesi».. v.s... mevzuları bulunmakta idi. Bunların mühim bir kısmı sahipleri tarafından okunmuş ve her biri etrafında münakaşalar yapılmıştır.

Kongre'nin ilmî çalışmaları dışındaki saatlerde eski «milletlerarası sosyoloji Enstitü» sünü diriltmek için başkan Gini umumî toplantılar yaptı. Bu umumî toplantılarda eski nizamname üzerinde bazı değişiklikler ileri sürdü. Bu arada Büronun yedi azâsından dördünün Fransız olması kaydının kaldırılmasına, Enstitünün siyaset, zararlı ideoloji ve kilise tesirlerine hiç bir suretle tâbi olmamasına, bunlar dışında ilmî ve felsefî doktrin farklarına karşı daima açık bulunmasına ait teklifler kabul edildi. Enstitü'nün yeni Büro için seçimlere geçildi. Bu suretle Profesör Gini başkanlığa, Profesör Ogbrun (Amerika), Bouthoul (Fransa) ve Koppers (Avusturya) başkan vekilliklerine, H. Z. Ülken (Türkiye) müşavir üyeliğe ve genel sekreterliğe, T. Sellin (Amerika), ve Tecera del Franco (Cenubi Amerika) müşavir üyeliğe; Büro dışından Sicard (Fransa) da mürakipliğe seçildiler.

Enstitü'nün idaresi ve Worms zamanından beri çıkmakta olan «Revue internationale de Sociologie» nin neşriyle Büro meşgul olacaktır. Enstitü ile ilmî alâkası olan ve nizamnamesinin esaslarına uygun hareket eden bütün millî sosyoloji cemiyetleri ve Enstitüleri bir Federation hâline gelecekler ve bu Federation idare bakımından Enstitüyle birleşecektir.

Enstitü'nün mazisine ve dünyada sosyoloji bilgisinin yayılmasına hizmet etmiş olan, fakat yaşları seksene yaklaştığı veya geçtiği için fiilen çalışmalarına katılamayan muhtelif milletlerin tanınmış sosyoloğlarından bazıları Enstitü'nün fahrî başkan vekili (Vice-Président d'honneur) secildiler: Bunlar Cenevre sosyoloji cemiyeti başkanı de Maday, meşhur Alman Etnoloğu Turnwald, Belca'dan Solvay Enstitüsü eski müdürü Ostelet, Hindistan'ın tanınmış sosyo-

loğu ve Mac Kenzie mektebinden Mukerjee, İtalya'dan Sturzo ve Mazarella, Meksika'dan Gamio'dur. Bu arada cemiyetin tabii azası olarak eski İstatistik Kongresi ve Enstitüsü başkanı Sorokin'in adı zikredildi.

İhtiyaç halinde Enstitü'nün çok geniş çalışmalarını kolaylaştırabilmek için birer kıta (continent) sekreteri seçebilmesi kabul edildi. Bilhassa uzaklığı dolayısıyla Lâtin Amerikasına adına Tecera del Franco seçildi. Lüzum gördüldükçe diğer kıtalar adına sekreter seçme hakkı Büro'ya bırakıldı. Kongrenin ilmi ve idari çalışmaları kapanış toplantısında başkanın verdiği nutukta hülâsa edildi. Başkan gelecek kongrenin İstanbul'da yapılmasını temenni ederek sözlerine nihayet verdi.